

Sygn. akt III AUa 1118/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2019 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

Sędziowie: SSA Robert Kuczyński

SSA Irena Różańska-Dorosz /spr./

Protokolant: Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku H. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji H. A.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 maja 2018 r. sygn. akt VIII U 546/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. I o tyle, że do ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wnioskodawcy H. A. przyjmuje podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne:

za rok 1987 – w wysokości 588.533 zł

za rok 1988 – w wysokości 733.528 zł

za rok 1989 – w wysokości 4.633.466 zł

za rok 1990 – w wysokości 15.946.840 zł

II. oddala dalej idącą apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 maja 2018 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie I zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z 8 października 2015r. i z 24 maja 2016r. w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do przeliczenia wartości kapitału początkowego H. A. przez uwzględnienie przy

ustalaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego zarobków - dochodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za:

rok 1981 w wysokości 85.189,00 zł

rok 1982 w wysokości 119.207,00 zł

rok 1983 w wysokości 151.014,00 zł

rok 1984 w wysokości 178.554,00 zł

rok 1985 w wysokości 203.207,00 zł

rok 1986 w wysokości 290.460,00 zł

rok 1987 w wysokości 584.643,00 zł

rok 1988 w wysokości 719.528,00 zł

rok 1989 w wysokości 4.423.466,00 zł

rok 1990 w wysokości 15.865.240,00 zł

ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 112,47%, a w punkcie II oddalił dalej idące odwołanie.

Rozstrzygnięcie to oparł Sąd Okręgowy na następujących ustaleniach faktycznych:

Decyzją z 8 października 2015r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. ustalił kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r. w wysokości 130.438,99 zł. Wyliczając podstawę wymiaru kapitału początkowego ZUS dokonał symulacji wynagrodzenia i przyjął wynagrodzenie z 10 kolejnych lat kalendarzowych obejmujących okres w latach 1981-1990, gdzie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 100,31%. Podstawa wymiaru w latach 1980-1985 została obliczona na podstawie przedłożonych druków Rp-7, natomiast w przypadku lat 1986-1990 na podstawie wycieczek z kartotek płacowych oraz druków Rp-7. Do roku 1989 nie uwzględniono dodatku osłonowego, ponieważ na kartotece wskazany jest łącznie z zasiłkiem rodzinnym. W roku 1991 do podstawy nie przyjęto kwoty ekwiwalentu za urlop, gdyż nie było obowiązku odprowadzania składek od tego składnika wynagrodzeń oraz kwoty premii wykazanej za I kwartał 1991r.

ZUS zmienił podstawę wymiaru za rok 1989, gdzie została wliczona premia motywacyjna w kwocie 834.000 zł wypłacana w roku 1990, gdzie odjęto premię w wysokości 834.000 zł, która dotyczyła grudnia 1989r. Ponownie obliczono rok 1988 i przyjęto kwotę 782.868 zł, pozostałe wynagrodzenie pozostało bez zmian ze względu na brak oznaczeń na listach płac premii, którego roku dotyczyły. ZUS w dniu 24 maja 2016r. wydał ponowną decyzję o ustaleniu kapitału początkowego oraz z 30 maja 2016r. o przeliczeniu emerytury.

Decyzją z 24 maja 2016r. po ponownej analizie przedłożonych dokumentów przeliczono podstawę wymiaru kapitału początkowego. Zmiana dotyczyła 1988r. i 1989r., w pozostałym zakresie ZUS podtrzymał swoje stanowisko.

Biegła sądowa z zakresu rachunkowości i finansów w opinii dokonała wyliczenia wartości wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego z okresu 1981-1990. Poziom wskaźnika jest korzystniejszy od wartości wyliczonej przez ZUS w decyzji z 24 maja 2016r. o 4,60%.

W piśmie z 3 kwietnia 2017r. ZUS zgodził się z wyliczeniem biegłej sądowej za lata 1986, 1987, 1989 i 1990, przyjmując za rok 1986 kwotę 116.800 zł, za rok 1987 kwotę 584.643 zł, za rok 1989 kwotę 4.383,566 zł i za rok 1990 kwotę 15.865,240 zł.

ZUS wskazał, że spornym okresem pozostaje rok 1988, gdyż kwota wyliczona przez biegłą wynosi 719.528 zł, zaś kwota ustalona przez ZUS to wartość 705.513 zł.

ZUS w piśmie z 7 lutego 2018r. wskazał, że po ponownej analizie kartoteki za 1988r. zmienia stanowisko w sprawie wynagrodzenia za 1988r. i uznał wynagrodzenie za 1988r. w kwocie ustalonej przez biegłą sądową, tj. 719.528 zł za prawidłowe.

Na podstawie oryginalnej kartoteki płacowej wnioskodawcy za rok 1989, biegła sądowa z zakresu rachunkowości i finansów stwierdziła, że kwota nagrody jubileuszowej wypłaconej ubezpieczonemu wynosi 39.700,00 zł. W tym zakresie biegła dokonała korekty wyliczenia zarobków wnioskodawcy. Na podstawie kartoteki płacowej biegła zestawiała kwoty wynagrodzenia wypłaconego ubezpieczonemu w tym okresie. Po uwzględnieniu nagrody jubileuszowej w kwocie 39.700,00 zł, poziom wynagrodzenia wnioskodawcy (ustalony na podstawie kartoteki płacowej) wynosił w 1989r. - 4.423.466 zł. Biegła dokonała wyliczenia poziomu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, który wyniósł 112,47% i jest korzystniejszy od wyliczeń ZUS o 4,76%.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd, przytaczając treść przepisów art. 25 ust. 1, art. 173 ust. 1, art. 174 ust. 1 i 8, art. 53 ust. 1 oraz art. 15 ust. 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że obowiązujące przepisy o ustaleniu podstawy wymiaru świadczeń nie przewidują uprawdopodobnienia wysokości zarobków.

W ocenie tego Sądu, sporządzone opinie przez biegłego sądowego z zakresu rachunkowości i finansów są jasne, pełne i logiczne, a wydane zostały po dokładnym przeanalizowaniu dokumentacji dotyczącej wnioskodawcy. Organ rentowy ostatecznie zgodził się z wyliczeniem biegłej sądowej za lata 1986, 1987, 1988, 1989 oraz 1990. Natomiast według wnioskodawcy za rok 1990 jego wynagrodzenie winno wynosić 163.947,40 zł, w roku 1989 problematyczna jest tylko kwota premii 210.000 zł, a za rok 1989 wynagrodzenie, zdaniem wnioskodawcy winno wynosić 4.633,266 zł, a wskaźnik winien wynosić 115,04%.

Za prawidłowe, w ocenie Sądu pierwszej instancji, należy uznać stanowisko biegłego sądowego, że nie można przyjąć do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego dokumentów podpisanych przez wnioskodawcę, albowiem nie mają one formy dokumentu potwierdzonego przez podmiot, który go zatrudnił. To samo dotyczy kwoty 210.000 zł opisanej jako nagroda bez żadnych szczegółów, co uniemożliwia ustalenie, czy od tej kwoty odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne. Powyższe, w ocenie tego Sądu, dotyczy również premii za grudzień 1989r. Sąd wyjaśnił, że na podstawie oryginalnej kartoteki płacowej wnioskodawcy za rok 1989, biegła sądowa z zakresu rachunkowości i finansów stwierdziła, że kwota nagrody jubileuszowej wypłaconej ubezpieczonemu wynosi 39.700,00 zł. W tym zakresie biegła dokonała korekty wyliczenia zarobków wnioskodawcy. Na podstawie kartoteki płacowej biegła zestawiała kwoty wynagrodzenia wypłaconego ubezpieczonemu w tym okresie. Po uwzględnieniu nagrody jubileuszowej w kwocie 39.700,00 zł, poziom wynagrodzenia wnioskodawcy (ustalony na podstawie kartoteki płacowej) wynosił w 1989 r. - 4.423.466 zł. Biegła dokonała wyliczenia poziomu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, który wyniósł 112,47% i jest korzystniejszy od wyliczeń ZUS o 4,76%.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c. zmienił w części decyzje ZUS-u.

Z powyższym wyrokiem nie zgodził się H. A., zaskarżając go w części odnoszącej się do zarobków - dochodu w latach 1987-1990, stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Orzeczeniu zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego przez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego, nieprawidłowe ustalenie stanu faktycznego, sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. W uzasadnieniu apelujący wskazał przede wszystkim, że wbrew ocenie Sądu Okręgowego nie można uznać za miarodajną dla rozstrzygnięcia opinii biegłej, ponieważ zarówno w opinii głównej, jak i uzupełniających znajduje się wiele niespójności, chaosu i merytorycznych uchybień, a w szczególności biegła nie bierze pod uwagę składników wynagrodzenia, które zostały wpisane w kartotekach przez pracodawcę.

Wskazując na te zarzuty apelujący wniósł o zmianę wyroku przez uznanie, że wynagrodzenie wnioskodawcy w latach 1987-1990 wynosi: za rok 1987 - 609.638 zł, za 1988r. - 796.778 zł, za 1989r. - 4.633,266 zł i za 1990r. - 16.394.740 zł.

Sąd Apelacyjny ustalił dodatkowo:

W 1987r., poza kwotą, którą wyliczyła biegła sądowa z zakresu finansów i rachunkowości w zakresie dochodu wnioskodawcy, H. A. otrzymał dodatkowo kwotę 3.890 zł z tytułu premii z zysku.

(dowód: oryginalna kartoteka zatrudnienia z 1987r., pozycja V - koperta z datą nadania z 19 grudnia 2018r.)

W 1988r., poza kwotą, którą wyliczyła biegła sądowa z zakresu finansów i rachunkowości w zakresie dochodu wnioskodawcy, H. A. otrzymał dodatkowo kwotę 14.000 zł z tytułu nagrody.

(dowód: oryginalna kartoteka zatrudnienia z 1988r., pozycja XII - koperta z datą nadania z 19 grudnia 2018r.)

W 1989r., poza kwotą, którą wyliczyła biegła sądowa z zakresu finansów i rachunkowości w zakresie dochodu wnioskodawcy, H. A. otrzymał dodatkowo kwotę 210.000 zł z tytułu premii z zysku.

(dowód: oryginalna kartoteka zatrudnienia z 1989r., pozycja XI - k. 165 a.s.)

W 1990r., poza kwotą, którą wyliczyła biegła sądowa z zakresu finansów i rachunkowości w zakresie dochodu wnioskodawcy, H. A. otrzymał dodatkowo kwotę 82.600 zł z tytułu dodatku osłonowego.

(dowód: oryginalna kartoteka zatrudnienia z 1990r., pozycja I, nr 25 - koperta z datą nadania z 19 grudnia 2018 r.)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja wnioskodawcy jest zasadna tylko częściowo, skutkując zmianą wyroku Sądu pierwszej instancji w sposób opisany w punkcie I sentencji orzeczenia Sądu Apelacyjnego. W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe, dochodząc do słusznych wniosków, znajdujących odzwierciedlenie w obowiązujących przepisach prawa.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że istota sporu w sprawie dotyczyła prawidłowości obliczenia kapitału początkowego wnioskodawcy, który stwierdził, że przy wyliczeniach zaniżono jego dochody. Na etapie apelacji spór został zawężony do lat 1987 - 1990.

Zgodnie z treścią art. 173 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.:Dz.U.2018.1270 ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Zgodnie z ust. 2 kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Jednocześnie w myśl przepisu art. 174 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Stosownie do treści ustępu 3 tego artykułu podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999r.

Przepis art. 15 ust. 1 stanowi, że podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Stosownie do art. 173 ust. 8 przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998r.

Przytaczając powyższe przepisy Sąd pierwszej instancji, opierając się na opiniach wydanych przez biegłą sądową z zakresu finansów i rachunkowości, które uznał za jasne, pełne i logiczne, a z których wnioskami co do lat 1987, 1988 i 1990 ostatecznie zgodził się organ rentowy, doszedł do wniosku, że faktycznie istniały podstawy do przeliczenia wartości kapitału początkowego wnioskodawcy przy uwzględnieniu dochodów ustalonych przez ww. specjalistkę. Rację ma jednak wnioskodawca w części, w jakiej zarzucał nieprawidłowe nieuwzględnienie do wyliczenia wartości jego kapitału początkowego pewnych składników wynagrodzenia jako podstawy wymiaru składek w latach 1987-1990, co znalazło potwierdzenie w przeprowadzonym przez Sąd Apelacyjny postępowaniu dowodowym. Ponowna analiza sporządzonych przez biegłą opinii oraz wnikliwa ocena kartotek zarobkowych z okresu zatrudnienia H. A. w (...) Spółdzielni Pracy (...) we W. od 1 października 1986r. do 31 grudnia 1990r. daje bowiem podstawy do uznania, że specjalistka, a za nią Sąd Okręgowy, niesłusznie wykluczyła z dochodów wnioskodawcy pewne kwoty, składające się na dochód wnioskodawcy w danym roku.

I tak, co do roku 1987, rację ma apelujący, że poza kwotą przyjętą przez Sąd Okręgowy za biegłą, do łącznej sumy jego dochodów za ten rok winna być doliczona jasno wskazana w kartotece zatrudnienia kwota 3.890 zł z tytułu premii z zysku. Prawdziwości tego zapisu nie zakwestionował organ rentowy, a zatem brak jest podstaw, by nie wziąć go pod uwagę przy wyliczeniu wartości kapitału początkowego wnioskodawcy za ten rok. Podobnie rzecz się ma z latami 1988-1989, w których wykluczono możliwość zaliczenia do dochodów wnioskodawcy nagrody i premii z zysku: w pierwszym przypadku w kwocie 14.000 zł, a w drugim w wysokości 210.000 zł. W ocenie Sądu Apelacyjnego podobnie jak we wcześniejszej sytuacji brak jest ku temu podstaw, ponieważ kwoty te figurują jako składnik wynagrodzenia wnioskodawcy w sporządzonych za te lata przez zakład pracy kartotekach jego zatrudnienia.

Biorąc natomiast pod uwagę obowiązujące w spornych okresach przepisy w zakresie stwierdzenia, co stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, tj. obowiązującą od 1 stycznia 1984 r. do 31 grudnia 1989 r. uchwałę nr 33 Rady Ministrów z 25 marca 1983r. w/s klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki społecznej (MP.1983.15.85) i zarządzenie nr 21 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 18 maja 1984r. w/s klasyfikacji składników wynagrodzeń (Dz.Udz.GUS.3.6) oraz obowiązujące od 1 stycznia 1990r. do 31 grudnia 1998r. rozporządzenie Rady Ministrów z 29 stycznia 1990r. w/s wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U.1990.7.41) - § 7 ust. 1, wskazania wymaga, że wszystkie wyszczególnione w kartotekach, w odpowiednich rubrykach kwoty, z odpowiednio oznaczonym numerem klasyfikacji, które wypłacono wnioskodawcy podlegały oskładkowaniu. Tym samym winny być wliczone do dochodu ubezpieczonego osiągniętego w poszczególnych latach.

Natomiast nie mogą zostać uwzględnione, tak jak tego żąda wnioskodawca, kwoty w zakresie wypłat z bezosobowego funduszu oraz wypłaty należności za prace, od których jest pobierany podatek dochodowy z uwagi na to, że w świetle przytoczonych wyżej regulacji nie zalicza się ich do wynagrodzeń i z tego powodu nie podlegały one oskładkowaniu. Z tego względu dalsze roszczenia wnioskodawcy, odnoszące się do lat 1987-1988 nie mogły zostać uwzględnione.

Co się zaś tyczy wynagrodzenia osiągniętego przez wnioskodawcę w roku 1990, to w całości zasługuje na uwzględnienie wyliczenie tych zarobków dokonane przez skarżącego, znajdujące się w piśmie procesowym z 4 lutego 2019r. na karcie 267 a.s. Nie ma bowiem wątpliwości, że poza składnikami uwzględnionymi przez biegłą sądową, wnioskodawcy wypłacono również dodatek osłonowy w kwocie 82.600 zł, który był składnikiem, od którego odprowadzano składki na ubezpieczenia społeczne.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny w punkcie I, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I o tyle, że do ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego H. A. przyjął podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za 1987r. w wysokości 588.533 zł, za 1988r. w wysokości 733.528 r., za 1989r. w wysokości 4.633.466 zł, a za 1990r. w wysokości 15.946.840 zł. W pozostałym natomiast zakresie, z powodów, o

których była mowa wyżej, apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu jako bezzasadna, o czym orzeczono w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Monika Kiwiorska-Pająk SSA Robert Kuczyński

R.S.